

Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencileri Arasında Kültürleşme ve Kültürleşme Stratejileri

Şükrü BALCI*
Nesrin ÖGÜT**

ÖZ

İnsanlar geçmişten günümüze farklı toplumlar ve bireylerle çeşitli nedenlerle temasta bulunmuşlardır. Bu tür temaslar özellikle küreselleşmeyle birlikte büyük artış göstermiştir. İletişim, ulaşım ve ekonomi alanındaki hızlı gelişim ve değişimler, farklı toplumlar ve kültürler arasındaki etkileşimi artırmıştır. Bireyler kendi ülkesinden farklı bir ülkeye ekonomik ve eğitim amaçlı göç etmektedir. Ayrıca AB'nin son yıllarda "öğrenci değişim programları" kapsamında gerçekleştirdiği uygulamalar, ülkeler arası öğrenci değişimini önemli ölçüde artırmıştır. Yaşanan bu gelişmelere paralel olarak her yıl, giderek artan sayıda uluslararası öğrenci ülkemizdeki üniversitelere kaydolmaktadır. Uluslararası öğrenciler, özellikle de kendi bölgelerinden farklı bir kültüre aniden adapte olurlarsa, büyük psikolojik ve sosyokültürel değişimler yaşamakta ve çalışma baskısı, sosyal uyum ve yeni çevreye yabancı olma gibi çeşitli zorluklarla karşılaşabilmektedir. Yabancı öğrencilerin kültürleşme tutumlarının bilinmesi bu zorlukların aşılmasında önemli referans olacaktır. Ancak kültürleşme tutumlarına ilişkin yapılmış yeterli çalışma bulunmamaktadır. İşte bu çalışmada Barry (2001) tarafından geliştirilen Doğu Asya Kültürleşme Ölçeği (EAAM) kullanılarak, Selçuk, Necmettin Erbakan ve Konya Teknik Üniversitelerinde eğitim gören yabancı öğrencilerin kültürleşme tutumları mercek altına alınmıştır. Saha araştırması yönteminin esas alındığı çalışmada veriler; 232 katılımcıdan yüz yüze anket tekniğiyle toplanmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların en çok tercih ettiği kültürleşme stratejisinin bütünleşme olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, Asimilasyon, Bütünleşme ile pozitif yönde anlamlı ilişkilidir. Marjinalleşme ile Bütünleşme arasında negatif anlamlı korelasyon dikkat çekmektedir. Müslümanlar Bütünleşme, Hıristiyanlar ise Marjinalleşme stratejisine verdikleri önem bakımından daha yüksek ortalamalara sahiptirler. Türkiye'yi daha önce ziyaret edenlerin Asimilasyon, Ayrışma ve Bütünleşme yönelimli kültürleşme strateji değerleri, ziyaret etmeyenlere nazaran daha yüksektir. Bir başka anlatımla öğrenci olmadan önce Türkiye'yi ziyaret eden yabancı uyruklu üniversite öğrencileri, bir taraftan kendi kültürlerini devam ettirmeyip, ev sahibi toplumun kültürünü benimserken; aynı zamanda hem orijinal kültürlerini sürdürme hem de ev sahibi toplumla etkileşimde bulunma çabası taşımaktadırlar. Ayrıca Türkiye dışında farklı bir ülkeyi ziyaret edenlerin, etmeyenlere göre, kendi kültürünü devam ettirmeyip, gittiği ülkenin kültürünü benimsemekte ya da kendi özgün kültürlerini sürdürüp, yabancı ülke toplumuyla etkileşime girmeyi çok fazla istememektedir.

Anahtar Sözcükler: Kültürleşme, Kültürleşme stratejileri, Yabancı uyruklu üniversite öğrencisi, Saha araştırması

Acculturation and Acculturation Strategies among Foreign Students

ABSTRACT

People have contacted different societies and individuals for various reasons from past to present. In particular, such contacts have increased with globalization. The rapid development and changes in communication, transportation and economy have increased communication between different societies and cultures. Individuals migrate to a different country from their own country for economic and educational purposes. Moreover, the practices of the EU within the scope of among student exchange programs de in recent years have significantly increased the inter-country exchange of students. In parallel with these developments, every year, an increasing number of international students are enrolled in universities in our country. International Students, especially if they adapt suddenly to a different culture from their own regions, experience great psychological and sociocultural changes and face various challenges such as working pressure, social cohesion and being new to the new environment. Knowing the cultural attitudes of foreign students will be an important reference in overcoming these challenges. . Knowing the cultural attitudes of foreign students will be an important reference in overcoming these challenges. However, there are not enough studies on culturing attitudes. In this study, using the East Asian Cultivation Scale (EAAM) developed by Barry (2001), the acculturation attitudes of foreign students studying at Selçuk, Necmettin Erbakan and Konya Technical University were examined. In the study based on the field research method; a total of 232 participants were interviewed face-to-face. As a result of the research, it was determined that the most preferred acculturation strategy of the participants was integration. In addition, assimilation has a significant positive relationship with integration. However, a negative significant correlation between marginalization and integration is noteworthy. Muslims have higher averages in terms of Integration and Christians in terms of their importance in their Marginalization strategy. Turkey assimilation of those who visited before, segregation and integration acculturation strategy-oriented values are higher than those who do not visit. In other words the student without first foreign university students who visited Turkey, still not paying their culture on the one hand, adopting the culture of the host society; at

* Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, orcid no: 0000-0002-0477-0622, sukrubalci@selcuk.edu.tr

** Dr., Konya İl Sağlık Müdürlüğü, orcid no: 0000-0002-9026-0839, nogut42@hotmail.com

Makalenin Gönderim Tarihi: 12.03.2019; Makalenin Kabul Tarihi: 18.09.2019

the same time, they maintain an attempt to maintain their original culture and interact with the host society. In addition, those who visit a different country other than Turkey, according to those who do not, not paying keep their own culture, to adopt the culture of the country where he or carry on their original culture, interacting with foreign countries, the society does not want too much.

Keywords: Acculturation, Acculturation strategies, Foreign university students, Survey

1. Giriş

20. yüzyılın ikinci yarısında olumlu politik ve ekonomik koşullar, iş ve eğitimin küreselleşmesi gibi gelişmeler sonucunda, gelişmiş birçok batılı ülke, önemli göçmen ülkelerine dönüşmüştür. Yaşanan bu göç hareketleri; globalleşen dünyada, kültürel çeşitliliğin giderek artmasına ve farklı kültürlerden gelen insanların birlikte yaşamak zorunda kalmasına neden olabilmektedir (Balci ve Ögüt, 2018: 498). Bu durumun sonucu olarak özellikle Amerika gibi yoğun göçe maruz kalan ülkelerin yanı sıra, Türkiye gibi, farklı ülkelere mensup öğrencilere yönelik programlar uygulayan ülkelerde son yıllarda kültürel çeşitlilikte bir artış yaşanmaktadır. Avrupa Birliği'nin Erasmus gibi öğrenci ve öğretim elemanı değişirme programlarına verdiği önem, bir anlamda kültürlerarası iletişime verilen önemi de ortaya koymakta ve bu hareketliliği önemli ölçüde artırmaktadır. Türkiye de bu programlara aktif olarak katılmaktadır (Gülner ve Balci, 2010: 449).

Günümüz küreselleşmiş dünyasında üniversite eğitiminin önemi ve öğrencilere sağlanan uluslararası deneyim fırsatları hayati önem taşımaktadır (Penbek vd., 2009: 1). Gerçekte, uluslararası öğrencilere ev sahipliği yapmanın, ev sahibi ülkeye geniş bir yelpazede varlıklar kazandırırken; karşılığında ise öğrencilere daha yüksek bir eğitim alma imkânı sağlayabilmektedir. Bu tür etkileşimler aynı zamanda, uluslararası öğrencilerin, yeni ortama uyum sağlama becerilerini etkileyen bir dizi faktörle yüzleşmelerine neden olabilmektedir. Farklı kültür grupları etkileşimde bulunduğu zaman, kültürel ve boyut farklılıklarından dolayı etkili kültürlerarası iletişimin sağlanamayacağı açıktır. Böylesine kültürlerarası karmaşıklık durumu, uluslararası öğrenciler için tehdit oluşturabilmektedir. Uluslararası öğrenciler, dil engelinden, çalışma baskısına, sosyal uyumdan, ayrımcılık ve yeni çevreye aşına olma gibi birçok farklı sosyal ve kültürel zorluklarla karşılaşabilmektedirler. Öğrencilerin akademik performanslarının yanı sıra, fiziksel ve psikolojik olarak, bu zorluklardan etkilenmesi şaşırtıcı olmayacaktır (Ngwira vd., 2015: 62).

Yabancı öğrenciler, yaşadıkları kültürlere göre farklı derecelerde kültürleşme derecesine sahiptirler. Farklı düzeylerde kültürleşme, farklı seviyelerde psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumuyla sonuçlanabilir (Yu ve Wang, 2011: 190). Bu çalışmada, Türkiye'de öğrenimlerini sürdüren yabancı uyruklu öğrencilerin kültürleşme tutumlarının ortaya konmasıyla birlikte, dil becerileri, Türkiye'ye daha önceki ziyaret durumu ve farklı ülkeyi ziyaret etme sıklığı gibi değişkenlere göre kültürleşme tutumlarının değişip değişmediği aydınlatılmaya çalışılmaktadır. Söz konusu araştırma ile Selçuk, Necmettin Erbakan ve Konya Teknik Üniversitelerinde eğitim gören yabancı öğrencilerin, Türk toplumuna uyum noktasında sahip oldukları tutumlara ilişkin verilerin elde edilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın elde ettiği veriler, yabancı öğrencilerin yaşadıkları kültürleşme ve kültürel adaptasyon sorunlarına projeksiyon sunma açısından da önem taşımaktadır.

2. Kültürleşme: Kavramsal Gelişimi

"Kültürleşme" terimi, Amerikalı antropologlar tarafından, birbiriyle temas eden iki farklı kültür grubu arasındaki kültürel değişim sürecini tanımlamak için kullanılmıştır. Kültürleşmeyi araştıran ilk bilim adamları, göçü takiben grup düzeyindeki değişikliklerle ilgilenen sosyologlar ve antropologlardır (Yu ve Wang, 2011: 191). Farklı kültürlere sahip bireylerin ve grupların, doğrudan ve sürekli bir etkileşimi neticesinde özgün kültürlerinin birinde ya da her ikisinde oluşan değişiklik süreci olarak tanımlanan (Redfield vd., 1936: 149) kültürleşme kavramı; kişilerin ve grupların farklı kültür ile uzun zaman etkileşimleri neticesinde meydana gelen psikolojik ve davranışsal değişim süreci olarak ifade edilmektedir. Bireyler devamlı olarak farklı kültürel ortamlara girerek yaşamlarını devam ettirirler. Yani insanlar arasında devamlı toplumsal etkileşim vasıtasıyla değişim devam etmektedir (Aliyev, 2011: 15). Kültürleşme, grupların ve bireylerin yeni ve farklı bir kültürel çevreye girerken psikolojik ve sosyal değişimler yaşadığı dinamik ve karmaşık bir süreçtir. Genellikle hem grup içi hem de gruplar arası ilişkilerle şekillenir (Mohanty vd., 2018: 153). Bir diğer ifadeyle kültürleşme, bireylerin başka bir kültürden gelen gruplarla ve

kişilerle etkileşim kurarken benimsedikleri sosyal etkileşim ve iletişim kurma biçimleri (iletişimde hem yeterlilik hem de rahatlık) olarak tanımlanabilir (Barry, 2001: 193).

Kültürleşme, kültürlerarası iletişimi* izleyen kültürel ve psikolojik değişim sürecidir. Kültürel değişiklikler, bir grubun geleneklerinde, ekonomik ve politik yaşamındaki değişiklikleri içerir. Psikolojik değişiklikler ise, bireylerin kültürleşme sürecine, kültürel kimliğine ve toplumsal davranışlarına karşı tutumlarındaki değişimleri içerir (Yu ve Wang, 2011: 191). Toplumsal değişim süreçlerinden birisi olan kültürleşme, iki ya da daha fazla kültürel grup ve onların bireysel üyeleri arasındaki temas sonucu ortaya çıkan çift yönlü kültürel değişim süreci olup, *grup düzeyinde*, toplumsal yapı, kurumlarda ve kültürel uygulamalardaki değişiklikleri, *bireysel düzeyde* ise; bir kişinin davranışsal birikimindeki değişiklikleri içerir. Bu kültürel ve psikolojik değişimler, bazen yıllar, kuşaklar ve bazen asırlar boyu devam eden uzun vadeli bir süreçtir. Kültürleşme, her iki grup arasında uzun vadeli psikolojik ve sosyo-kültürel adaptasyonlara yol açan çeşitli uyum biçimlerini de içeren kültürel ve psikolojik değişimler sürecidir. Temas ve değişim; kolonizasyon, askerî işgal, göç ve sosyalleşme (turizm, uluslararası çalışma ve deniz aşırı posta gönderme) gibi bir dizi nedenden kaynaklanmaktadır. Bütün kültürleşme olgularının temel özelliği, gerçekleştikleri değişkenliktir. İnsanların kültürleşme ve tatmin edici adaptasyona ulaşma derecelerinde bireysel ve grup düzeyinde büyük farklılık gösterir. Kültürel gruba ve bireysel çeşitliliğe ek olarak, aileler arasında da farklılıklar vardır. Aile üyeleri arasında, kültürleşme genellikle farklı oranlarda ilerler ve farklı hedeflerle, bazen çatışma, strese artışa ve daha zor adaptasyonlara yol açar (Berry, 2005: 699).

Farklı değişiklikleri, hayatta kalma, adaptasyon, hâkimiyet, direnç ve stres seviyelerini içeren kültürleşme sürecinde, aralarında gerçekleştirdikleri karşılıklı etkileşimin sonucunda hem ev sahibi grubun hem de azınlık grubun dilinde, inançlarında ve tutumlarında değişimler oluşmaktadır. Bu değişimlere rağmen, her iki toplumunda özlerinde birbirlerinden farklı olmayı devam ettirdikleri belirtilmektedir (Lueck ve Wilson, 2010: 48; Saygın ve Hasta, 2018: 303). Kültürleşmede iletişim tek taraflı bir süreç olmayıp sadece etnik ve kültürel azınlıkların ev sahibi kültürün, kültürel mekanizmalarını kabulünü içermez. Ev sahibi kültürün de kültürel kalıplarında değişimler yaratabilir (Kılıçoğlu vd., 2015: 196). Kültürleşme süreci her ne kadar hem ev sahibi toplumu hem de göçmen toplumunu etkiliyor olsa da araştırma bulguları göçmenlerin kültürleşme sürecinden daha fazla etkilendikleri yönündedir. Gerçekte kültürel adaptasyon sağlaması gerekenler çoğunlukla göçmen veya azınlık grup üyeleri olduğu için kültürleşme çalışmalarının genellikle bu bireyler üzerine odaklandıkları söylenebilir (Saygın ve Hasta, 2018: 303).

3. Kültürleşme Stratejileri

Kültürleşmenin nasıl olduğunu gösteren kültürleşme stratejileri kavramı Berry tarafından daha önceki kültürleşme tutumları kavramının bir uzantısı olarak ortaya atılmıştır. Bu kavram grupların ve bireylerin çeşitli kültürleşme arayışlarına karşılık gelmektedir. Bu değişikliklere ilişkin bilgi, herkesin hâkim grup tarafından aniden asimile edilmesine dair varsayımın meydan okuyarak son yıllarda büyük oranda artış göstermiştir (Gülnar ve Balci, 2010: 452). Strateji kavramı, kültürel düzeyde, temas halindeki iki grubun (baskın ya da baskın olmayan) genellikle, yapmaya çalıştıkları (örneğin, sömürge politikaları) hakkında bazı fikirleri olduğu görüşüne dayanmaktadır (Berry, 2008: 331). Kısaca kültürleşme stratejileri kavramı, grupların ve bireylerin kültürleşme arayışının çeşitli yollarını ifade eder. Başlangıçta, kültürleşme için çeşitli yollara yönelik tutumlar değerlendirildi. Daha sonraki çalışmalarda ise, tutumlarla birlikte diğer psikolojik özellikleri de (kültürel kimlikler, dil, sosyal davranışlar ve motivasyonlar gibi) birleştirilerek daha kapsamlı kültürleşme stratejileri kavramına yol açmıştır (Berry, 2009: 366). Bir başka ifadeyle kültürleşme stratejileri, bireylerin özgün kültürünü korumasına yönelik tutumlarına ve ev sahibi grupla olan ilişkisine yönelik tutumlarına dayanmaktadır (Kosic, 2004: 271).

Kültürleşme süreci tüm göçmenler için tek tip değildir. Farklı geçmişlerine ve diğer faktörlere bağlı olarak, insanlar diğer kültürlerle karşı değişik kültürleşme dereceleri sergilerler ve bu da kültürleşme sürecinde hangi stratejilerin uygulanacağı konusunda farklı tercihlere yol açar (Ngwira vd., 2015: 64). Kültürleşme stratejileri, göçmenlerin ev sahibi toplumla etkileşime girme biçimlerini, özellikle de (a)

* *Kültürlerarası İletişim*, aynı coğrafyada, ülkede, şehirde veya sokakta yaşayanların birbirleriyle olan ilişkilerinde ortaya çıkan etkileşimdir (Öğüt, 2018).

göçmenlerin kendi kültürel kimliklerini (örneğin, dil, adet ve kültürel alışkanlıklarını) ortaya koymalarının önemini ve (b) ev sahibi toplumda çoğunluk grubu ile ilişkilerini göstermektedir (Kosic, 2002: 180).

Kültürleşme sürecini ele alan modelleri incelendiğinde iki temel yaklaşımın öne çıktığı görülmektedir. Bunlardan biri Gordon (1964) tarafından geliştirilen “Tek Boyutlu Kültürleşme Modeli” (*Unidimensional Model of Acculturation*), diğeri ise Berry (1980) tarafından geliştirilen “İki Boyutlu Kültürleşme Modeli” dir (*Bidimensional Model of Acculturation*). Gordon tarafından geliştirilen tek boyutlu kültürleşme modeline göre, birey ya kendi kültürüne, etnik kökenine, toplumsal değerlerine, hareketlerine ve tutumlarına bağlılığını devam ettirmekte veya kendi kültürel değerlerinden vazgeçip ev sahibi kültürün değerlerini benimsemektedir. Tek boyutlu model tek millet, tek dil, tek kültür ve tek din görüşünü desteklemektedir. Fakat böyle bir ülkenin varlığından bahsetmek neredeyse olanaksızdır. Berry (1980), tarafından geliştirilen iki boyutlu kültürleşme modeli, tek boyutlu kültürleşme modeli ’nin aksine, kültürleşmeyi daha kapsamlı olarak ele almaktadır (aktaran, Saygın ve Hasta, 2018: 304). Berry (1997), bireyin orijinal kültürü ile yeni ülkede karşılaştığı kültür arasında denge sağlayan bir model benimsemiştir. İki boyutlu kültürleşme modeli, yeni kültürü benimserken asıl kültürden vazgeçmenin kaçınılmaz olduğu tek boyutlu kültürleşme modeline karşı çıkmaktadır. Günümüzde eleştirilse bile genel hatlarıyla kabul gören bu yaklaşım iki farklı kültürü kazanmanın ve kültürleşme süreçlerinin birbirinden bağımsız olmasını sağlamaktadır (Balta, 2018: 489; Kağıtçıbaşı, 2014: 121). İki boyutlu modelde, azınlık gruplar veya göçmen gruplar ev sahibi toplumla sosyal manada gerekli olan ilişkileri devam ettiren bir taraftan da asıl kültürlerini ya da asıl kültürel kimliklerini sürdürebilmektedirler. Tek boyutlu kültürleşme modelinde var olan “azınlık grubun kendi kültürel özellik ve değerlerini bırakıp ev sahibi topluluğunun kültürel özellik ve değerlerini kabul etmesi” durumu iki boyutlu kültürleşme modelinin boyutlarından sadece birini karşılamaktadır. İki boyutlu kültürleşme modeli, tek boyutlu kültürleşme modelinin tersine, hem marjinalleri hem de bütünleşenleri kapsamaktadır. Yani ya iki farklı kültüre ait kimliğe sahip olan bireyleri (bütünleşenleri) ya da hiçbir kültürel kimliğe sahip olmayan bireyleri (marjinalleri) kapsamaktadır (Saygın ve Hasta, 2018: 304). Berry (1997) iki boyutlu modelde kültürleşme sürecinin iki sorunun cevabına göre ortaya çıktığını belirtmektedir. Bu sorular, ‘azınlıklar geleneksel kültürlerini devam ettirmek ya da vazgeçmek istiyorlar mı?’ ve ‘azınlığın üyeleriyle ev sahibi toplumun üyeleri ne kadar etkileşime geçmektedirler?’ olarak sıralanmaktadır (aktaran, Kılıçoğlu vd., 2015: 197).

Kişilerin (orijinal kültürel kimliklerini ve miraslarını sürdürme isteğiyle) kendi gruplarına ve ya (genellikle iletişim kurma ve kaynaşma isteğiyle) ev sahibi topluma yönelme olasılıkları göz önüne alınarak, Şekil 1. ve Şekil 2.’de gösterilen dört kültürleşme boyutu belirlenmiştir (Berry vd., 1989: 187; Berry, 2008: 306; Saygın ve Hasta, 2018: 305).

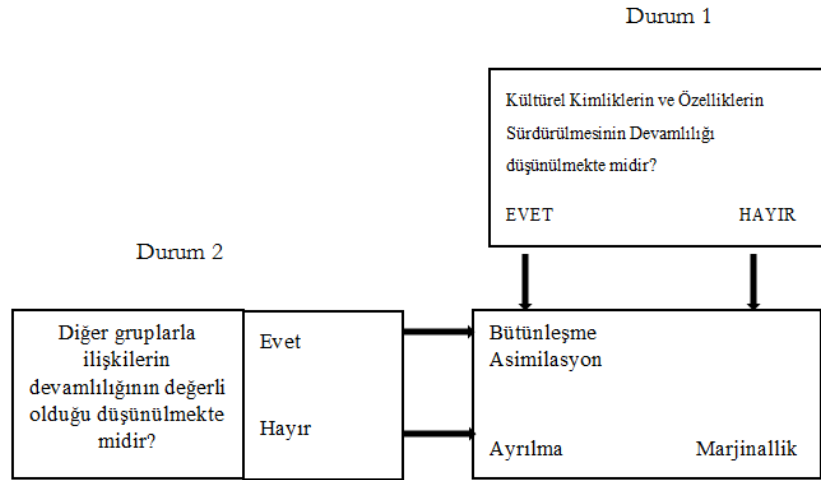

Şekil 1. Etnokültürel gruplarda ve daha büyük toplumlarda kültürleşme stratejileri Berry’den (2008) uyarlanmıştır.

Hem ev sahibi toplumlar hem de göçmenler esas alındığında dört kültürleşme durumundan bahsedilmektedir. Göçmen gruplar için söz konusu olan kültürleşme durumları asimilasyon (assimilation), ayrılma (separation), bütünleşme (integration) ve marjinallik (marginalism) olarak tanımlanmaktadır (Saygın

ve Hasta, 2018: 306). *Asimilasyon*, kendi kültürel kimliklerini korumaya istekli olmayan ancak ev sahibi kültürle etkileşime girip benimseyen göçmenleri ifade eder. Yani ilk kültürlerinden koparlar ve ikinci (ev sahibi) kültüre eklenirler (Sevim vd., 2016: 3). Özetle, asimilasyon bir toplumun diğerini yutması ve sindirmesi sonucuna varan kültürleşme durumudur (Güvenç, 1984: 135). *Ayrışma ise*, azınlıkların, kendi özgün kültürlerini sürdürüp ev sahibi toplumla etkileşime girmekten kaçınmasıdır. *Bütünleşme*, göçmenlerin orijinal kültürünü sürdürmesinin yanı sıra aynı zamanda ev sahibi toplumla etkileşimde bulunmasıdır. Bütünleşmede bireyler bir taraftan kendi öz kültürel bütünlüklerini korurken, aynı zamanda ev sahibi toplumun ayrılmaz bir parçası olmaya çalışırlar. Yani bütünleşmede, azınlıklar kendi kültürel kimliklerini korurken aynı zamanda da ev sahibi toplumun kültürel kimliğini de benimserler. Berry, bütünleşme söz konusu olduğunda, ev sahibi toplumun kültürel çeşitliliğe yönelişinde açık ve kapsayıcı olmasının ve azınlıklarında ev sahibi toplumun temel değerlerinin benimsemeleri gerektiğine yani karşılıklı uyum ve uzlaşımın önemine dikkat çekmektedir. Ayrıca bütünleşmenin tam olarak sağlanabilmesi için göçmenlerin ve ev sahibi toplumun bütün farklılıklarına karşın birlikte yaşayabilme inancına sahip olmaları gerekmektedir. Dahası azınlıkların ev sahibi toplumun temel değerlerini benimsemesi bütünleşme sürecini hızlandırırken, aynı şekilde ev sahibi toplumun azınlık toplumun yararına olacak ve bütün grupların ihtiyaçlarını daha iyi karşılayacak ulusal kurumları (ör. eğitim, sağlık, adalet, işgücü) adapte etmeye hazır olması süreci olumlu yönde etkileyecektir (Berry, 2001: 619; Berry vd., 2006: 306). *Marjinalite*, Örijinal kültürü koruma ve (genellikle zorla uygulanan kültürel kayıplar nedeniyle) başkalarıyla ilişki kurmada (genellikle dışlama ya da ayrımcılık nedenleriyle) ilginin az olduğu durumlarda ortaya çıkan kültürleşme biçimidir (Berry, 2008: 331). Kısaca, bireyin orijinal kimlik ve kültürel özelliklerini sürdürmek istemediği aynı şekilde farklı kültürlerle etkileşime girmek istemediği yani her iki kültürün de benimsemediğinde meydana gelen kültürleşme şeklidir. Dört kültürleşme stratejisi içerisinde en ideal olanı bütünleşme stratejisidir. Bütünleşme stratejisinin benimsenmesinde toplumdaki kültürel farklılıklarının yaygın olarak kabul görmesi gerekir (Balta, 2018: 490; Güngör, 2014: 18).

Berry (2001) bu sınıflandırmayı, göçmen gruplarının ve bireysel üyelerinin kültürlerarası ilişkilere nasıl girmek istediklerini seçme özgürlüğüne sahip oldukları varsayımına dayandırarak yaptığını ancak bunun her zaman böyle olmadığını ifade etmektedir. Ev sahibi toplum belirli türden ilişkileri uygularken veya göçmenlerin seçimlerini kısıtladığında, başka şartlar kullanılmalıdır (Berry, 2001: 619). Şekil ikide gösterilen dört katlı sınıflandırmadaki her bir hücrenin, bireyler ve çoğul toplumlardaki gruplara yönelik, bireylerin tutumlarını gösterebilecekleri bir kültür stratejisi veya seçeneği olduğu kabul edilir; bunlar asimilasyon, entegrasyon, ayrılık ve marjinalleşmedir (Berry vd., 1989: 187).

Şekil 2. Kültürleşme Süreçleri (Berry et al., 1989: 187)'dan uyarlanmıştır.

Yukarıdaki literatürden yola çıkarak bu araştırmada; aşağıdaki sorulara cevaplar aranmaktadır:

A.S. 1: Kültürleşme stratejileri arasında nasıl bir ilişki vardır?

A.S. 2: Cinsiyete göre, kültürleşme stratejilerine verilen önem anlamlı farklılık gösterir mi?

A.S. 3: Mensup olunan dine göre, kültürleşme stratejilerinde anlamlı farklılık söz konusu mudur?

A.S. 4: Türkiye'yi ziyaret etme durumuna göre, kültürleşme stratejilerine katılımda bir farklılık var mıdır?

A.S. 5: Türkiye dışında farklı bir ülkeyi ziyaret etme durumuna göre, kültürleşme stratejilerine katılımda bir farklılık var mıdır?

A.S. 6: Kültürleşme stratejileri ile dil becerisi arasında nasıl bir ilişki vardır?

A.S. 7: Türkiye'de ikamet etme süresine göre, kültürleşme stratejilerine katılımda bir farklılık var mıdır?

4. Yöntem

Selçuk, Necmettin Erbakan ve Konya Teknik Üniversitelerinde eğitim gören yabancı öğrencilerin Kültürleşme Stratejilerini ortaya koymak amacıyla hazırlanan bu çalışma, betimleyici bir alan araştırması olarak tasarlanmıştır.

4.1. Araştırmanın Uygulanması ve Örneklem Seçimi

Üniversite öğrencilerinin Kültürleşme Stratejilerini belirlemek üzere Selçuk, Necmettin Erbakan ve Konya Teknik Üniversitelerinde eğitim gören yabancı öğrenciler örneğinde bir saha araştırması gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla çalışmanın nüfusunu Selçuk, Necmettin Erbakan ve Konya Teknik Üniversitelerinde eğitim gören yabancı öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem belirlenmesinde rastlantısal örneklem alma tekniği esas alınmış; Konya merkezdeki üç devlet üniversitesinde okuyan 232 öğrenciye yüz yüze anket uygulanmıştır. Örneklemimiz evrenimizin yaklaşık olarak yüzde onuna tekabül etmektedir.

Örneklem, Selçuk, Necmettin Erbakan ve Konya Teknik Üniversitelerinin yirmi dokuz farklı fakülte/yüksekokulunda öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerden oluşmaktadır. Bu araştırma için Konya merkezdeki üç devlet üniversitesinin seçilmesindeki temel nedenlerden biri, dünyanın farklı kıtalarından çok sayıda yabancı uyruklu öğrenciyi bünyesinde barındırmalarıdır. Bu sayı Erasmus ve Mevlana öğrenci ve öğretim elamanı değişim programlarıyla günden güne daha da artmaktadır. Çalışmanın esas amacı yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürleşme stratejilerini, çeşitli değişkenler açısından incelemek olduğundan, Türkiye vatandaşı üniversite öğrencileri örneklem dışında tutulmuştur. Bu noktada insanlara öncelikle hangi ülkenin vatandaşı olduğu sorulmuş, verilen cevap Türkiye dışında bir başka ülkeye ait ise, anket uygulamasına devam edilmiştir.

Katılımcıların yüzde 64,7'si (N= 150) erkek, yüzde 35,3'ü (N= 82) ise kadın öğrencidir. Araştırma sorularına cevap verenlerin cinsiyete göre dağılımı, karşılaştırma yapmaya elverişlidir. Araştırma kapsamında en küçük 18, en büyük 35 yaşında katılımcıyla görüşülmüştür. Örneklemde yer alan üniversite öğrencilerinin yaş ortalaması 22,56'dır.

Araştırma sorularına cevap verenlerin yüzde 92,2'si Müslüman, yüzde 7,8'i ise Hıristiyan olduğunu ifade etmiştir. Sonuçlar, araştırmaya katılanların büyük bir kısmının Müslüman olduğunu ortaya koymaktadır.

Örneklem içerisinde yer alan yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin yüzde 43,5'i 1-2 Yıl, yüzde 41,4'ü 3-4 Yıl, yüzde 10,3'ü 5-6 yıl, yüzde 4,7'si 7 yıl ve üzeri bir zamandır Türkiye'de bulunduğunu dile getirmiştir.

Araştırma kapsamında görüşülen öğrencilerin yüzde 4,7'si evde yalnız yaşadığını dile getirirken; yüzde 23,3'ü evde arkadaşlarla, yüzde 4,7'si ailesiyle ve yüzde 67,2'si yurttan ikamet ettiğini vurgulamıştır. Sonuçların da açıkça ortaya koyduğu gibi, yurttan ikamet eden yabancı uyruklu öğrenciler çoğunluğu oluşturmaktadır.

4.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak için, 3 bölümde 43 sorudan oluşan anket formundan yararlanılmıştır. Aşağıda, yararlanılan ölçeklerle ilgili tanıtıcı bilgilere yer verilmektedir:

Kültürleşme Stratejileri Ölçeği (EAAM): Barry (2001) tarafından geliştirilen Doğu Asya Kültürleşme Ölçeği (EAAM); *Asimilasyon* (8 madde), *Ayrışma* (7 madde), *Bütünleşme* (5 madde) ve *Marjinalleşme* (9 madde) alt boyutlarından oluşmaktadır. Ölçek 7'li likert tipi (1= *Hiç katılmıyorum*, 2= *Katılmıyorum*, 3= *Biraz Katılmıyorum*, 4= *Kararsızım*, 5= *Biraz Katılıyorum*, 6= *Katılıyorum*, 7= *Tamamen*

Katılıyorum) 29 maddeden meydana gelmektedir. Toplam puan, ters ve pozitif puanların toplanmasıyla elde edilir. Ölçekteki olumsuz ifadeler ters kodlanmıştır. Orijinal ölçeğin güvenilirliği Cronbach's Alfa değeri kullanılarak hesaplanmıştır. Sırasıyla elde edilen güvenilirlik katsayıları; asimilasyon, ayırma, bütünleşme ve marjinalizasyon boyutları için 0.77, 0.76, 0.74 ve 0.85'dir. Kuo ve arkadaşlarının (2013: 24) yaptıkları çalışmada ise, Cronbach's Alpha değerleri sırasıyla, Ayrılma, Bütünleşme, Asimilasyon ve Marjinalleşme yönelimleri için, 0.72, 0.79, 0.76 ve 0.78 olarak saptanmıştır. Bu çalışmada 29 maddelik ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0.77 olarak tespit edilmiştir.

Dil Becerisi Ölçeği: Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe dil becerisini ölçmek için ise Ying ve Liese'nin (1990), konuşma, okuma, yazma ve İngilizceyi anlama becerisi ile ilgili dört maddelik ölçek, beşli (1= *Çok Zayıf*, 5= *Çok Güçlü*) likert tipi skala ile ölçülmüştür. Wang (2006: 66) bu dört maddeye genel olarak o dile güven düzeyini sorgulayan beşinci bir madde eklemiştir. İngilizce yeterliliğine olan güven, adaptasyonu öngörmede önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmada da bu beş maddelik ölçüm, Türkçe dili göz önünde bulundurularak kullanılmıştır. Ying ve Liese (1990: 834) ölçeklerinin güvenilirlik değerini ortaya koymak için Cronbach's Alpha değerini 0,71 olarak hesaplamışlardır. Wang (2006: 67) ise ölçeğin güvenilirlik değerini 0,88 olarak rapor etmiştir. Gülnar ve Balcı'nın (2011) araştırmasında ölçeğin Cronbach's Alpha güvenilirlik değeri 0,92 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada 5 maddelik ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,91 olarak ortaya konmuştur.

Kişisel Bilgi Formu: Bu kısımda cinsiyet, yaş, din, bağlı bulunulan ülke ve ikamet gibi sosyo-demografik değişkenlerin yanı sıra; katılımcıların Türkiye ve farklı ülkeleri daha önce ziyaret durumu ile Türkiye'de geçirdiği süreyi sorgulamaya yönelik sorular bulunmaktadır.

4.3. Verilerin Analizi ve Kullanılan Testler

Alan araştırması 1 Kasım 15 Aralık 2018 tarihleri arasında katılımcılarla yüz yüze görüşme yoluyla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler, istatistik programı kullanılarak elektronik ortamda işlenmiştir. Verilerin analizinde sırasıyla; anket sorularını cevaplayanların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla *Frekans Analizinden* yararlanılmıştır. Kültürleşme stratejileri arasındaki ilişkinin yönünü ve gücünü belirlemek; Türkçe dil becerisi ile kültürleşme stratejileri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak adına *Korelasyon Analizi*'ne başvurulmuştur. Cinsiyet, din, Türkiye'yi ziyaret etme ve Türkiye dışında farklı bir ülkeyi ziyaret etme durumuna göre kültürleşme stratejilerine verilen önemdeki farklılığı belirlemede *Bağımsız Örneklem T-Testi*'nden yararlanılmıştır. Türkiye'de ikamet etme süresine göre, kültürleşme stratejilerine verilen önemdeki farklılık ise *Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)* ile tespit edilmiştir.

5. Bulgular ve Yorum

Araştırmada yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kültürleşme stratejilerini tespit etmek üzere, Barry (2001) tarafından geliştirilen 29 maddelik bir ölçekten yararlanılmıştır. Aşağıdaki tabloda, Asimilasyon, Ayrışma, Bütünleşme ve Marjinalleşme gibi kültürleşme stratejilerini temsil eden maddelerin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri yer almaktadır (Benzer bir değerlendirme için bakınız; (Barry, 2001: 195).

Tablo 1. Kültürleşme Stratejileri Maddelerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

<i>Kültürleşme Maddeleri</i>	$\bar{X}$	SD
Asimilasyon		
27. İş ve okuldaki arkadaşlarının çoğu Türklerden oluşuyor.	4,96	1,68
13. Türklerle diğerlerinden daha iyi anlaşıyorum.	4,61	1,51
24. Diğerleriyle kıyasladığımda, Türklerle daha rahat kaynaştığımı hissediyorum.	4,41	1,63
17. Türklerin beni diğerlerinden daha iyi anladığını hissediyorum.	4,25	1,56
21. Duygularımı diğerlerinden ziyade, Türklere daha kolay anlatıyorum.	4,19	1,72
5. Evimde /evdeyken, genellikle Türkçe konuşuyorum.	3,80	2,00
1. Türkçeyi, kendi ana dilimden daha iyi bir şekilde yazırım.	3,37	2,02
9. Eğer şiir yazmam istenirse, Türkçe yazmayı tercih ederim.	3,36	1,91
Ayrışma		
6. En yakın arkadaşlarım kendi kültürümden/ ülkemden.	4,85	1,99
14. Türklerin bana, diğerlerinden daha eşit bir şekilde davrandığını hissediyorum.	4,65	1,53

22. Bir Türk ile konuşurken, kendimi daha rahat hissediyorum.	4,55	1,60
10. Çoğunluğunun Türk olduğu, sosyal toplantılara gitmeyi daha çok tercih ederim.	4,43	1,59
2. Dinlediğim müziğin çoğu Türkçe.	4,06	1,99
18. Bir Türk'ten ziyade, diğer ülke insanlarıyla görüşmeyi tercih ederim.	4,03	1,83
25. İnsanlar, kendi kültüründen olmayanlarla arkadaşlıklar kurmamalıdır	2,71	1,93
Bütünleşme		
11. Hem Türk hem de Türk olmayan arkadaşlarım var.	6,04	1,38
15. Türklerin ve diğerlerinin bana değer verdiğini hissediyorum.	5,07	1,41
19. Hem Türk hem de diğerlerinin yanında kendimi çok rahat hissediyorum.	5,01	1,57
7. Ana dilimde olduğu gibi, Türkçe de düşünebiliyorum.	4,92	1,76
3. Esprilerimi hem Türkçe hem de kendi dilimde söylüyorum.	4,78	1,77
Marjinalleşme		
12. Kimsenin beni anlamadığını düşündüğüm zamanlar oluyor.	4,41	1,75
16. Bazen insanlarla iletişim kurmakta zorlanıyorum.	3,85	1,82
23. Bazen Türklerin ve diğer ülke insanların, beni kabul etmediklerini hissediyorum.	3,68	1,86
8. Bazen Türklerin ve diğer ülke insanların benden hoşlanmadığını hissediyorum.	3,68	1,91
20. Bazen arkadaş edinmekte zorlanıyorum.	3,59	1,90
26. Bazen hem Türklere hem de diğer ülke insanlarına, güvenmekte zorlanıyorum.	3,59	1,80
28. Türklerin ve diğerlerinin, beni anlamakta zorluk çektiklerini görüyorum.	3,43	1,74
4. Türk ya da farklı ülkelerden biriyle kaynaşmanın zor olduğunu düşünüyorum.	3,34	1,86
29. Diğer ülkelerden insanlarla bir arada olduğumda, kendimi rahat hissetmiyorum.	3,29	1,84

Asimilasyon maddeleri içerisinde yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin en çok katılım gösterdiği madde, “İş ve okuldaki arkadaşlarımdan çoğu Türklere oluşuyor” ($\bar{X}= 4,96$) ifadesidir. “Eğer şiir yazmam istenirse, Türkçe yazmayı tercih ederim” ($\bar{X}= 3,36$); en az puan verilen asimilasyon maddesini oluşturmaktadır.

Ayrışma maddeleri arasında “En yakın arkadaşlarım kendi kültürümden/ ülkemden” ifadesi ($\bar{X}= 4,85$) en çok katılım gösterilen madde olurken; “İnsanlar, kendi kültüründen olmayanlarla arkadaşlıklar kurmamalıdır” ($\bar{X}= 2,71$) en az katılım gösterilen madde olarak dikkat çekmektedir.

Bütünleşmeyi meydana getiren maddeler incelendiğinde; “hem Türk hem de Türk olmayan arkadaşlarım var” en çok ($\bar{X}= 6,04$); “Esprilerimi hem Türkçe hem de kendi dilimde söylüyorum” en az ($\bar{X}= 4,78$) puan verilen maddedir. Tablo 1’de de görüldüğü gibi, bütünleşme stratejisini meydana getiren maddelerin, diğer stratejileri oluşturan maddelere kıyasla, daha yüksek aritmetik ortalama değerine sahiptir.

Marjinalleşme maddelerini içerisinde “kimsenin beni anlamadığını düşündüğüm zamanlar oluyor” ifadesi ($\bar{X}= 4,41$) en çok puan verilen madde konumundadır. Örneklem içerisinde yer alan yabancı uyruklu öğrenciler, “Diğer ülkelerden insanlarla bir arada olduğumda, kendimi rahat hissetmiyorum” ($\bar{X}= 3,29$) ifadesine ise, nispeten daha katılım gösterilmiştir.

Tablo 2. Kültürleşme Stratejilerinin Betimleyici İstatistikleri ve Güvenilirlik Katsayıları

Kültürleşme Stratejileri	N	En Az	En Çok	$\bar{X}$	Cronbach's Alpha
Bütünleşme	232	2,20	7,00	5,17	,71
Ayrışma	232	1,86	7,00	4,18	,64
Asimilasyon	232	1,38	7,00	4,12	,73
Marjinalleşme	232	1,11	7,00	3,65	,70
Kültürleşme Stratejileri (İndeks)	232	2,45	7,00	4,17	,77

Öte yandan kültürleşme stratejileri boyutlara ayrıldığında, örneklemdeki bireylerin en çok puan verdikleri boyut, Bütünleşme ($\bar{X}= 5,17$)’dir. İkinci sırada Ayrışma ($\bar{X}= 4,18$) boyutu yer almaktadır. En az puan verilen boyut ise Marjinalleşme ($\bar{X}= 3,65$) olarak belirlemektedir. Ayrıca Tablo 2 incelendiğinde; kültürleşme stratejileri boyutlarının güvenilirlik oranlarının kabul edilebilir düzeyin üzerinde olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 3. Kültürleşme Stratejileri Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Bulguları (Pearson r)

KORELASYON ANALİZİ BULGULARI	Asimilasyon	Ayrışma	Bütünleşme	Marjinalleşme	Kültürleşme Stratejileri (İndeks)
Asimilasyon	1				
Ayrışma	,620**	1			
Bütünleşme	,427**	,284**	1		
Marjinalleşme	,105	,228**	-,257**	1	
Kültürleşme Stratejileri (İndeks)	,818**	,801**	,427**	,529**	1

**Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Dört kültürleşme stratejisi arasındaki ilişkiyi gösteren Korelasyon Analizi sonuçları Tablo 3'te ortaya konmuştur. Asimilasyon, Bütünleşme ile pozitif orta düzey anlamlı ilişkilidir ($r = ,427$; $p < ,01$). Ancak Marjinalleşme ile Bütünleşme arasında negatif, zayıf düzey anlamlı korelasyon dikkat çekmektedir ($r = -,257$; $p < ,01$). Böylece, yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin ev sahibi ülkenin kültürünü benimsemeleri ve bu kültürle bütünleşme eğilimleri daha muhtemeldir. Öğrenciler hedef topluma ne kadar çok entegre olurlarsa; o kadar az marjinalleşme eğilimine sahip olurlar. Ayrışma ve Marjinalleşme arasında anlamlı pozitif korelasyon ($r = ,228$; $p < ,01$) tespit edilmiştir. Yu ve Wang (2011: 202)'in yaptıkları çalışmada, Asimilasyonun, Bütünleşme ile anlamlı derecede pozitif orta düzey ilişkili olduğunu, ancak Ayrılma ile negatif, orta düzey anlamlı korelasyon gösterdiği tespit edilmiştir. Marjinalleşmeyle Bütünleşme arasında ise negatif yönde anlamlı ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4. Cinsiyete Göre Kültürleşme Stratejilerindeki Farklılık

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	t-value	Sig.
Asimilasyon	Erkek	150	4,12	-,004	,997
	Kadın	82	4,12		
Ayrışma	Erkek	150	4,21	,673	,502
	Kadın	82	4,12		
Bütünleşme	Erkek	150	5,14	-,519	,604
	Kadın	82	5,21		
Marjinalleşme	Erkek	150	3,61	-,883	,378
	Kadın	82	3,73		

Araştırma sorularına cevap verenlerin cinsiyetine göre; Asimilasyon ($t = -,004$; $p > ,05$), Ayrışma ($t = ,673$; $p > ,05$), Bütünleşme ($t = -,519$; $p > ,05$) ve Marjinalleşme ($t = -,883$; $p > ,05$) gibi kültürleşme stratejileri alt boyutlarına katılım düzeyleri anlamlı farklılık göstermemektedir. Betimleyici istatistik sonuçları, söz konusu dört alt boyuta katılım bakımından erkek ve kadınların birbirlerine yakın değerlere sahip olduklarını göstermektedir. Bu bulgular, Barry (2001: 196)'nin araştırma sonuçları ile benzerlik taşımaktadır.

Tablo 5. Mensup Olunan Dine Göre Kültürleşme Stratejilerindeki Farklılık

	Din	N	$\bar{X}$	t-value	Sig.
Asimilasyon	Müslüman	212	4,16	1,58	,114
	Hristiyan	18	3,76		
Ayrışma	Müslüman	212	4,21	,992	,322
	Hristiyan	18	3,98		
Bütünleşme	Müslüman	212	5,23	3,10	,002
	Hristiyan	18	4,50		
Marjinalleşme	Müslüman	212	3,52	-2,13	,044
	Hristiyan	18	4,06		
Kültürleşme Stratejileri (İndeks)	Müslüman	212	4,19	,992	,322
	Hristiyan	18	4,03		

Katılımcıların mensup oldukları dine göre Bütünleşme ($t= 3,10$; $p< ,01$) ve Marjinalleşme ($t= -2,13$; $p< ,05$) gibi kültürleşme stratejilerine katılım düzeyleri anlamlı farklılık taşımaktadır. Betimleyici analiz sonuçlarına göre; Müslümanlar ($\bar{X}= 5,23$) Bütünleşme, Hıristiyanlar ($\bar{X}= 4,06$) ise Marjinalleşme stratejisine verdikleri önem bakımından daha yüksek ortalamalara sahiptirler. Diğer bir ifade ile Hıristiyan inancına sahip yabancı uyruklu üniversite öğrencileri, Müslüman öğrencilere kıyasla, kendi kimlik ve kültürel özelliklerini sürdürme noktasında daha istekli gözükümlerdir.

Tablo 6. Türkiye'yi Ziyaret Etme Durumuna Göre Kültürleşme Stratejilerindeki Farklılık

	Ziyaret Durumu	N	$\bar{X}$	t-value	Sig.
Asimilasyon	Evet	77	4,37	2,66	,008
	Hayır	153	3,99		
Ayrışma	Evet	77	4,39	2,62	,009
	Hayır	153	4,06		
Bütünleşme	Evet	77	5,38	2,38	,018
	Hayır	153	5,06		
Marjinalleşme	Evet	77	3,57	-,882	,379
	Hayır	153	3,69		
Kültürleşme Stratejileri (İndeks)	Evet	77	4,30	2,27	,024
	Hayır	153	4,10		

Yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin, öğrenci olmadan önce Türkiye'yi ziyaret etme durumlarına göre Asimilasyon ($t= 2,66$; $p< ,01$), Ayrışma ($t= 2,62$; $p< ,01$) ve Bütünleşme ($t= 2,38$; $p< ,05$) stratejilerine verdikleri önem anlamlı farklılık göstermektedir. Betimleyici istatistik tablosu incelendiğinde; öğrenci olmadan önce Türkiye'yi ziyaret edenlerin Asimilasyon, Ayrışma ve Bütünleşme yönelimli kültürleşme stratejileri, ziyareti etmeyenlere nazaran daha yüksektir.

Tablo 7. Türkiye Dışında Farklı Bir Ülkeyi Ziyaret Etme Durumuna Göre Kültürleşme Stratejilerindeki Farklılık

	Ziyaret Durumu	N	$\bar{X}$	t-value	Sig.
Asimilasyon	Evet	130	3,96	-2,64	,009
	Hayır	102	4,32		
Ayrışma	Evet	130	4,00	-3,46	,001
	Hayır	102	4,32		
Bütünleşme	Evet	130	5,12	-,889	,370
	Hayır	102	5,23		
Marjinalleşme	Evet	130	3,59	-1,13	,258
	Hayır	102	3,73		
Kültürleşme Stratejileri (İndeks)	Evet	130	4,05	-3,15	,002
	Hayır	102	4,32		

Öte yandan örnekleme yer alan öğrencilerin Türkiye dışında farklı bir ülkeyi ziyaret etme durumlarına göre Asimilasyon ($t= -2,64$; $p< ,01$) ve Ayrışma ($t= -3,46$; $p< ,01$) stratejilerine verdikleri önem anlamlı farklılık ortaya koymaktadır. Betimleyici istatistik analizi sonuçları; Türkiye dışında farklı bir ülkeyi ziyaret edenlerin, etmeyenlere nazaran Asimilasyon ve Ayrışma stratejileri daha yüksek katılım gösterdiklerini işaret etmektedir.

Tablo 8. Kültürleşme Stratejileri İle Dil Becerisi Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Bulguları (Pearson r)

	Türkçe Dil Becerisi
Asimilasyon	,239**
Ayrışma	,139*
Bütünleşme	,461**
Marjinalleşme	-,310**
Kültürleşme Stratejileri (İndeks)	,128

**Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

*Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Kültürleşme stratejileri ile dil becerisi arasındaki ilişkiye yönelik Korelasyon Analizi sonuçları incelendiğinde; bütünleşme ile Türkçe dil becerisi arasında pozitif yönde orta düzey anlamlı ilişki ($r = ,461$; $p < ,01$) dikkat çekmektedir. Yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin Türkçe dil becerisi arttıkça, kendi öz kültürel bütünlüklerini korumak suretiyle, buldukları toplumun kültürünün bir parçası olma istekleri de artmaktadır. Diğer yandan Marjinalleşme ile Türkçe dil becerisi arasında, negatif yönde zayıf düzey anlamlı ilişkiden ($r = -,310$; $p < ,01$) söz edilebilir. Bir başka anlatımla, örnekleme yer alan öğrencilerin Türkçe dil becerisi arttıkça, kendi kimlik ve kültürel özelliklerini sürdürme isteği ile farklı kültürlerle yönelik ön yargılarda bir azalma yaşanabilmektedir.

Tablo 9. Türkiye’de İkamet Etme Süresine Göre Kültürleşme Stratejilerindeki Farklılık

	Ziyaret Durumu	N	$\bar{X}$	F	Sig.
Asimilasyon	1-2 Yıl	101	4,02	2,52	,059
	3-4 Yıl	96	4,31		
	5-6 Yıl	24	4,01		
	7 Yıl +	11	3,59		
Ayrışma	1-2 Yıl	101	4,15	,680	,565
	3-4 Yıl	96	4,27		
	5-6 Yıl	24	4,00		
	7 Yıl +	11	4,11		
Bütünleşme	1-2 Yıl	101	5,06	,871	,457
	3-4 Yıl	96	5,22		
	5-6 Yıl	24	5,30		
	7 Yıl +	11	5,40		
Marjinalleşme	1-2 Yıl	101	3,83	2,97	,033
	3-4 Yıl	96	3,62		
	5-6 Yıl	24	3,27		
	7 Yıl +	11	3,25		
<i>Kültürleşme Stratejileri (Genel)</i>	1-2 Yıl	101	4,10	2,99	,032
	3-4 Yıl	96	4,31		
	5-6 Yıl	24	4,00		
	7 Yıl +	11	3,93		

Son olarak örneklem içerisinde yer alan yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin Türkiye’deki ikamet sürelerine göre, marjinalleşme stratejisine katılımları anlamlı farklılık göstermektedir ($F = 2,97$; $sd = 3$; $p < ,05$). Yüzde 5 anlam düzeyinde Tukey testi sonuçları incelendiğinde; 1-2 yıldır ($\bar{X} = 3,83$) Türkiye’de bulunanların marjinalleşme eğilimleri, 7 yıl ve üzeri bir zamandır ($\bar{X} = 3,25$) Türkiye’de ikamet edenlere göre daha yüksektir. Yine araştırmaya katılanların Türkiye’de kalma süreleri arttıkça, marjinalleşme eğilimlerinde bir azalma meydana gelmektedir.

6. Sonuç ve Tartışma

Son yıllarda iletişim, ulaşım ağları, ekonomik, sosyal ve kültürel alanda yaşanan gelişme ve dönüşümler; farklı toplumlara mensup insanların birbirleriyle kısa ya da uzun süreli temas kurmaları sonucunu doğurmuştur. Gerek eğitim gerekse ekonomik kaygılarla artık çok farklı milletlerden insanlar, farklı ülkelerde yaşamayı tercih etmektedirler. Bu durum özellikle Türkiye gibi yabancı uyruklu öğrencilere yönelik değişim programları uygulayan ülkelerde son dönemde artış göstermektedir (Gülner ve Balcı, 2010: 449). Söz konusu hareketlilik politikaları; iki kültürlülük, çok kültürlülük, bütünleşme ve küreselleşme gibi yeni terimlerin kullanılmasında artışa neden olmuş ve bu terimler ya kültürleşmeyle değişimli olarak ya da alternatif kavramlar olarak birbirinin yerine kullanılmıştır (Sam ve Berry, 2016: 473).

İşte Konya merkezdeki üç devlet üniversitesinden seçilen bir örneklem üzerinde yürütülen bu araştırmada, yabancı uyruklu öğrencilerin kültürleşme stratejilerinin çeşitli değişkenlerle ilişkisi mercek altına alınmıştır. Araştırmada Barry (2001)’nin Amerika Birleşik Devletleri’ndeki göçmenlerin, kültürleşme modellerini inceleyen EAAM ölçeğinden yararlanılmıştır. Ölçekte kültürleşme; asimilasyon, ayrışma, bütünleşme ve marjinalleşme olarak dört boyutta değerlendirilmiştir. Özel olarak ölçek kültürleşmeyi, farklı

düzeylerde gerçekleşen, başka bir kültürden bireyler veya gruplarla etkileşime girildiğinde, benimsemiş olunan sosyal etkileşim ve iletişim stilleri (iletişimde hem yeterlilik hem de kolaylık/ rahatlık) olarak görmektedir (Barry, 2001: 196).

Bu çalışmada elde edilen bulgular, yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin bütünleşme boyutunda daha çok; marjinalleşme boyutunda ise daha az kültürleşme yaşadıklarını göstermektedir. Örnekte yer alan öğrenciler, hem Türk hem de diğer kültürlerle sahip bireyler arasında kendini rahat hissetmekte ve ifade edebilmektedir. Katılımcılar Türk ya da farklı kültürlerden biriyle kaynaşmanın zor olduğunu daha az düşünmektedirler.

Bütünleşme stratejisi; Asimilasyon ile pozitif, Marjinalleşme ile negatif anlamlı ilişki göstermektedir. Üniversite öğrencilerinin ve ev sahibi ülke kültürüne entegre olma çabaları, marjinalleşme yönündeki eğilimlerin azalmasına neden olabilmektedir.

Cinsiyet ile kültürleşme stratejileri arasında anlamlı bir farklılaşma tespit edilememiştir. Ancak araştırma sorularına cevap verenlerin mensup oldukları dine göre Bütünleşme ve Marjinalleşme stratejilerine katılım düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir. Müslümanlar Bütünleşme, Hristiyanlar ise Marjinalleşme yönelimli kültürleşmeyi daha çok yaşamaktadırlar. Öyle ki Müslüman yabancı uyruklu öğrenciler, bir yandan kendi kültürlerini devam ettirirken, aynı zamanda ev sahibi ülke kültürüyle kaynaşma noktasında daha isteklidirler. Örnekteki Hristiyan kökenli öğrenciler ise, kendi kimlik ve kültürel özelliklerini sürdürme çabası taşımaktadırlar. Böyle bir sonucun ortaya çıkmasında hiç kuşkusuz, Türkiye'nin Müslüman dinine sahip bir ülke olmasının etkisi bulunmaktadır.

Yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin, daha önceki yıllarda Türkiye'yi ziyaret etme durumu ile Asimilasyon, Ayrışma ve Bütünleşme stratejileri anlamlı ilişkilidir. Öğrenci olmadan önce Türkiye'yi ziyaret edenlerin, Asimilasyon, Ayrışma ve Bütünleşme yönelimli kültürleşme stratejileri, ziyaret etmeyenlere nazaran daha yüksektir. Bir başka anlatımla öğrenci olmadan önce Türkiye'yi ziyaret eden yabancı uyruklu üniversite öğrencileri, bir taraftan kendi kültürlerini devam ettirmeyip, ev sahibi toplumun kültürünü benimserken; aynı zamanda hem orijinal kültürlerini sürdürme hem de ev sahibi toplumla etkileşimde bulunma çabası taşımaktadırlar. Ayrıca Türkiye dışında farklı bir ülkeyi ziyaret edenlerin, etmeyenlere göre, kendi kültürünü devam ettirmeyip, gittiği ülkenin kültürünü benimsemekte ya da kendi özgün kültürlerini sürdürüp, yabancı ülke toplumuyla etkileşime girmeyi çok fazla istememektedir.

Bu çalışmada Bütünleşme, Ayrışma ve Asimilasyon stratejileri ile Türkçe dil becerisi arasında pozitif; Marjinalleşme ile Türkçe dil becerisi arasında ise negatif korelasyon tespit edilmiştir. Yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin Türkçe dil becerisi arttıkça, buldukları toplumun kültürünün bir parçası olma istekleri de artmakta; buna karşın kendi kimlik ve kültürel özelliklerini sürdürme isteği azalmaktadır. Yine Türkiye'de kalma süresi arttıkça, marjinalleşme yönelimli kültürleşme eğilimleri azalmaktadır.

Öte yandan yabancı uyruklu öğrencilerin ev sahibi ülkenin temel niteliklerini kabul etmesi kadar; ev sahibi toplumun da gelen misafirleri benimsemesi, onlarla etkileşimde olması ve göçmenlerin yararına olacak düzenlemelerde bulunması, kültürleşme ve adaptasyonu olumlu yönde etkileyecektir. Bu nedenle sorumluların; insanların önyargılı tutumlarını azaltmak amacıyla, yabancı uyruklu öğrenciler ve ev sahibi toplumun üyeleri arasındaki etnik ilişkiyi artırmak için programlar geliştirmeleri, aslında kültürleşme ve uyum süreçlerini hızlandırmak adına atılacak önemli adımlar arasındadır. Ayrıca kültürleşme süreci öğrencilerin ev sahibi topluma adaptasyonun yanı sıra okula uyumu ve bağlılığını da ortaya çıkarabilmektedir. Öğrenciler için okullar temel kültürleşme ortamlarıdır. Öğrencilerin farklı kültüre mensup bireylerle okul ortamında etkileşime girmeleri ve arkadaşlık kurmaları onların kültürleşme tercihlerini etkilemesinin yanı sıra kültürleşme sürecindeki arkadaşlık ilişkilerinin niteliği ve kültürleşme tercihleri öğrencilerin okula devamı ve akademik başarılarını etkileyebilmektedir. Özetle, yapılan çalışmalar yeni ortamlara uyum sağlamanın uluslararası öğrencilerin yaşamını psikolojik, akademik ve sosyal olarak iyileştirdiğini doğrulamaktadır.

Sonuç olarak bu çalışmada bazı sınırlılıklar dikkat çekmektedir. Her şeyden önce çalışmaya katılanlar eğitim seviyesi yüksek öğrencilerdir. Türkiye'ye gelen göçmen, iyi eğitilmiş olmayabilir. Sonuç olarak, seçilen örneklem Türkiye'deki yabancı uyruklu nüfusu temsil etmeyebilir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda, üniversite öğrencileri dışındaki yabancı uyruklu bireylerin de örneklem içerisinde yer alabilir. Gelecekteki çalışmalarda kültürleşme stratejileriyle kültürlerarası iletişim yeterliliği, yaşam doyumu, psikolojik iyi oluş,

sosyo-kültürel adaptasyon ve ev sahibi ülkenin medyasını kullanma alışkanlıkları arasındaki ilişki mercek altına alınabilir. Acaba buna söz konusu öğrencilerle iletişim içinde olan Türklerin görüşlerinin alındığı bir çalışma eklenebilir mi?

Kaynakça

- Aliyev, R. (2011). "Farklı kültürlerden gelen yüksek öğretim öğrencilerinin eğitim ortamlarındaki ilk etkileşim algılarının ve kültürlenme düzeylerinin incelenmesi". Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik hizmetler Anabilim Dalı, Eğitim Psikolojisi Programı.
- Balci, Ş., ve Öğüt, N. (2018). "Kültürlerarası Etkililik Düzeyinin Bazı Belirleyicileri: Konya Örneğinde Saha Araştırması", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11 (5): 498-509.
- Balta, E. E. (2018). "Çocuk Kitaplarında Mülteciler ve Kültürleşme Stratejileri", Gaziantep University Journal of Social Sciences, 17 (2): 487-498.
- Barry, D.-T. (2001). "Development of a New Scale for Measuring Acculturation: The East Asian Acculturation Measure (EAAM)", Journal of Immigrant Health, 3 (4): 193-197.
- Berry, J. W. (2001). "A Psychology of Immigration", Journal of Social Issues, 57 (3): 615-631.
- Berry, J. W. (2005). "Acculturation: Living Successfully In Two Cultures", International Journal of Intercultural Relations, no: 29, p. 697-712.
- Berry, J. W. (2008). "Globalisation and Acculturation", International Journal of Intercultural Relations, no: 32, p. 328-336.
- Berry, J. W. (2009). "A Critique of Critical Acculturation", International Journal of Intercultural Relations, no: 33, p. 361-371.
- Berry, J. W., Power, S., Young, M., & Bujaki, M. (1989). "Acculturation Attitudes in Plural Societies", Applied Psychology: An International Review, 38 (2): 185-206.
- Berry, J., Phinney, J., Sam, D., & Vedder, P. (2006). "Immigrant Youth: Acculturation, Identity, and Adaptation". Applied Psychology: An International Review, 55 (3): 303-332.
- Gülner, B. ve Balci, Ş. (2010). "Televizyon İzleme Motivasyonları ve Kültürleşme: Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma", Türkiyat Araştırmaları Dergisi, sayı: 28, s. 447-483.
- Gülner, B. ve Balci, Ş. Yeni Medya ve Kültürleşen Toplum, Konya, LiteraTürk Yayınları, 2011.
- Güngör, D. (2014). "İkinci Kuşak Avrupalı Türklerde Psikolojik Entegrasyon ve Uyum: Çift Boyutlu Kültürleşme Temelinde Karşılaştırmalı Bir Derleme", Türk Psikoloji Yazıları, 17 (34): 16-31.
- Güvenç, B. İnsan ve Kültür, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1984.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2014). "Sonsöz Kültürleşme ve Aile İlişkileri", Türk Psikoloji Yazıları, 17 (34): 120-127.
- Kılıçoğlu, G., Acat, M., & Karadağ, E. (2015). "İngiltere'deki Türk Öğrencilerin Kültürleşme Tercihleri ve Bu Tercihlerin Okula Aidiyet Duygusuyla İlişkisi", Sosyoloji Dergisi, 30: 195-225.
- Kosic, A. (2002). "Acculturation Attitudes, Need for Cognitive Closure, and Adaptation of Immigrants", The Journal of Social Psychology, 142 (2): 179-201.
- Kosic, A. (2004). "Acculturation Strategies, Coping Process and Acculturative Stress", Scandinavian Journal of Psychology, no: 45, p. 269-278.
- Kuo, S. -F., Chang, W. -Y., Chang, L.-I., Chou, Y.-H., & Chen, C.-M. (2013). "The Development and Psychometric Testing of East Asian Acculturation Scale among Asian Immigrant Women in Taiwan", Ethnicity & Health, 18 (1): 18-33.
- Lueck, K., & Wilson, M. (2010). "Acculturative Stress in Asian Immigrants: The Impact of Social and Linguistic Factors", International Journal of Intercultural Relations, no: 34, p. 47-57.
- Mohanty, J., Choo, H., & Chokkanathan, S. (2018). "The Acculturation Experiences of Asian Immigrants in Singapore", Asian Population Studies, 14 (2): 153-171.
- Ngwira, F., Mapoma, H., Hong, J., Sariyo, S., & Kondowe, W. (2015). "Intercultural Communication Competence and Acculturation among International Students in Central China", Intercultural Communication Studies, XXIV (2): 61-83.
- Öğüt, N. Kültürlerarası İletişim ve Duyarlılık, Konya, LiteraTürk Yayınları, 2018.
- Penbek, Ş., Yurdakul, D., & Cerit, A. (2009). "Intercultural communication competence: A study about the intercultural sensitivity of university students based on their education and international experiences". A Paper Presented

European and Mediterranean Conference on Information Systems 2009 (EMCIS2009), Crowne Plaza Hotel, İzmir, Turkey, 13-14 July.

Redfield, R., Linton, R., & Herskovits, M. (1936). "Memorandum for the Study of Acculturation", American Anthropologist, no: 38, p. 149-152.

Sam, D., & Berry, J. (2016). "Acculturation: When Individuals and Groups of Different Cultural Backgrounds Meet", Perspectives on Psychological Science, 5 (4): 472-481.

Saygın, S., & Hasta, D. (2018). "Göç, Kültürleşme ve Uyum. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar", Current Approaches in Psychiatry, 10 (3): 302-323.

Sevim, N., Eroglu Hall, E., & Abu-Rayya, H. (2016). "The Role of Religion and Acculturation in the Consumer Ethnocentrism of Turkish Immigrants in Germany", Religions, no: 7, p. 29.

Wang, Y. (2006). "Internet use among Chinese students and its implication for cross-cultural adaptation". Unpublished doctoral dissertation, The College of Communication and Information of Kent State University.

Ying, Y., & Liese, L. H. (1990). "Initial Adaptation of Taiwan Foreign Students to the United States: The Impact of Prearrival Variables", American Journal of Community Psychology, 18 (6): 825-845.

Yu, W., & Wang, S. (2011). "An Investigation into the Acculturation Strategies of Chinese Students in Germany", Intercultural Communication Studies, XX (2): 190-210.